

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ARAŞTIRMA PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ RAPORU

Hazırlayan Takım Bilgileri

Prof. Dr. Mehmet Çelik (Takım Başkanı)

Prof. Dr. Yücel Güney

Prof. Dr. Neslihan Boyan

Prof. Dr. Şadiye Emet Gürel

Doç. Dr. Erhan Çalışkan

Barış Erbilgin

Doç. Dr. Ceyhun Elgin (Gözlemci)

2017

1. Giriş

2017 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme süreci kapsamında, Ankara Üniversitesi'ne gerçekleştirdiğimiz 17 Ekim 2017 tarihindeki ön ziyaret ve 05-08 Kasım 2017 tarihleri arasındaki saha ziyareti sonrasında, Kurumsal Geri Bildirim Raporu-KGBR, 15 Aralık 2017 tarihinde Yükseköğretim Kalite Kuruluna sunulmuştur.

Ankara Üniversitesinin “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi” kapsamında Yükseköğretim Kurulu tarafından 26 Eylül 2017 tarihinde ilk on üniversiteden biri olarak seçilmesi nedeniyle ziyaret programımızı buna göre şekillendirilmiştir. Değerlendirme takımı Ankara Üniversitesini Araştırma Üniversitesi statüsüne uygun Enstitüleri, Araştırma Merkezleri, Teknokent ve TTO'yu değerlendirmeye dahil etmiştir. Son iki yıl içerisinde tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin örnekleri ve bu tezlerden çıkan yayınların listeleri incelenmiştir. Bu kapsamda Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü, Beyin Araştırmaları Uygulama Merkezi, Yer Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi, Latin Amerika Araştırma ve Uygulama Merkezi, Biyoteknoloji Enstitüsü, Kök Hücre Enstitüsü, Hızlandırıcı Teknolojileri Araştırma ve Uygulama Merkezi yöneticileriyle yapılan görüşmelerde kurumun araştırma politikası oldukça detaylı bir incelemeye tabi tutulmuştur.

2. Değerlendirme

2.1. Araştırma Yönetim Süreci - Sürdürülebilirlik – Kurumsallaşma

Ankara Üniversitesi, araştırmanın eğitim-öğretim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu, eleştirel düşünebilen ve sorun çözebilen, kişisel ve mesleki alanda kendini sürekli yenileyen, doğaya duyarlı, farklılıklara saygı gösteren, yenilikçi bireyler yetiştirmeyi, bilime ve sanata evrensel düzeyde katkı sağlayan, etik değerleri gözetten, disiplinler arası araştırmalar yapma misyonunun da olduğunu kurum politikası olarak tanımlamıştır. Kurum, araştırma faaliyetlerini odaklanarak ve öncelikler çerçevesinde daha etkin olarak yürütmeyi hedeflediğini bildirmektedir.

Eylül 2017'de “Araştırma Üniversitesi” statüsüne dahil edilmesi ile araştırma üniversitesine yönelik kurul ile komisyonların oluşturulması, yönerge yayınlamış olması, Araştırma Stratejileri Koordinasyon Kurulu'nun düzenli olarak bildiriler yayınlarak birimlere özel Öz

Değerlendirme Raporu taslağı hazırlanması ve birimlerden araştırma performansları ile birlikte araştırma üniversitesine yönelik performans göstergelerini düzenli olarak rektörlük ile paylaşımlarının istenmesi olumlu bulunmuştur.

Araştırma üniversitesi statüsüne seçilmiş olan kurumun, araştırma politikasının odağını belirleme ve misyon farklılaşması konularında yeterince netliğe sahip olmadığı saptanmıştır. Enstitü, fakülte gibi alt birimler düzeyinde de bu husus gözlenmekle birlikte Teknokent'in araştırma politikası odağı olarak "Yaşam Bilimleri"ni (Ziraat, Veterinerlik, Gıda, Tıp, Mühendislik, Sosyal Bilimler) belirlediği iletilmiştir. Kurumun Araştırma Merkezleri ile yapılan görüşmelerde de araştırma politikasının anlaşılacağı tespit edilmiştir. Üniversite araştırma politikasının, enstitü, fakülte, araştırma merkezleri, iç ve dış paydaşlar vb. katılımıyla belirlenerek, tüm akademik ve idari birimlere duyurulması ve web sitesi üzerinden güncellenerek ilan edilmesi istenmiştir.

2.2. Gelecek Vizyonu – Strateji – Model Yapı Oluşturma

Kurum, 2014-2018 dönemine ait stratejik planında stratejik amaçlarından birini "Toplumsal hizmetler alanı eğitim ve araştırma etkinliklerinin devamı olarak kurumsal kimliğe taşımak" olarak tanımlamış ve bu kapsamda bakanlıklar, kamu kurumları, iş dünyası ve kamuoyuna sertifika, hizmet-içi eğitim, yaşam boyu öğrenme etkinlikleri sunmayı, araştırma potansiyelini, teknolojik birikimini topluma aktarmayı hedeflediğini belirtmiştir.

Kurumun araştırmaya verdiği önemin, özellikle alt birimler bazında misyon ve vizyon ifadeleri ile temel değerlerinde daha görünür hale getirilmesi önerilmektedir. Program akreditasyonuna ilişkin çalışmaların yaygınlaştırılması ve kurumun araştırma odağına uygun olarak öncelikli hedeflerinin belirlenmesi tavsiye edilmektedir.

2.3. Sahiplenme – Liderlik

Araştırma Üniversitesi bağlamında iç ve dış paydaşların; özellikle de toplumun ve özel sektörün sorunlarının çözülmesine yönelik araştırma potansiyelini etkin olarak kullanmak, lisansüstü (bilhassa yabancı uyruklu ve doktora/doktora sonrası düzeyde) öğrenci sayısını artırmak, araştırma projelerinin sonuçlarının etki faktörü yüksek dergilerde yayınlanmasını ve/veya patent başvurularının yapılmasını sağlamak, böylelikle de çalışmaların ticarileşmesi konusunda etkin destek mekanizmalarının oluşturulması hedeflenmiştir. Bu hedeflere ulaşılması ve gereken koordinasyonun sağlanması için Teknoloji Transfer Ofisi, Proje Destek

Birimi ve Uygulama ve Araştırma Merkezleri gibi birimler kurulmuştur. Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerini sistematik bir şekilde ele alması olumlu ve memnuniyet verici bulunmuştur.

Üniversite-sanayi işbirliği çerçevesindeki çalışmalarda kurumun toplumsal katkısını daha belirgin hale getirecek önlemlerin alınması tavsiye edilmektedir. Paydaşlardan gelen istekler doğrultusunda paydaşlara ve vatandaşa daha fazla değer katacak proje, teknolojik, sosyal ve toplumsal araştırma faaliyetlerinin yapılmasında liderlik etmesi önerilmektedir.

Gerçekleştirilen araştırma projeleri ile yerel/bölgesel/ulusal kalkınma hedeflerine uygun hareket edilmekle ve sosyal sorumluluk projeleri ile topluma ve çevreye katkı sağlanmakla birlikte bu alandaki etkinliklerin artırılması önerilmektedir.

2.4. Araştırma altyapısının yeterliliği ve etkin kullanımı

Kurumun, Cumhuriyetin ilk üniversitesi olması ve ülkemizin ilk kurulmuş güçlü fakültelerine sahip olması; araştırma merkez ve enstitülerin (Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biyoteknoloji Enstitüsü, Kök Hücre Enstitüsü, Hızlandırıcı Teknolojileri Enstitüsü, Beyin Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yer Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi) öncü konumda olması güçlü yön olarak görülmüştür.

“Özel Sektör-Akademisyen Sorun Çözüm Pazarları”, “A.Ü.-İş Dünyası Platformu” ve BAP tarafından desteklenen “Projeler Kataloğu” gibi etkinlikler araştırma stratejisinin belirlenmesinde dış paydaşların desteğini sağlamakla birlikte bu tarz etkinliklerin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesi önerilmektedir.

Kurumun, araştırma çalışmalarının etik ilkelere uygun gerçekleştirilmesi için çalışmalar gerçekleştirmiş olması olumlu bulunmuştur. “A.Ü. Etik Kurulu”, “A.Ü. Hayvan Deneyleri Etik Kurulu”, “A.Ü. Klinik Araştırmaları Etik Kurulu” ve intihalle mücadele çalışmaları; bu kapsamdaki başarılı örneklerdir.

Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin çıktılarının izlenmesi ve değerlendirilmesi için oluşturulan kurulun faaliyetlerinin kayıt altına alınması ve sürecin sistematik olarak tanımlanması gerekmektedir. Uygulama Araştırma Merkezlerinin faaliyetlerinin dış paydaşlarla ortak yürütülmesine dönük çalışmaların desteklenmesi ve stratejik plana paralel olarak geliştirilmesi önerilmektedir.

2.5. Araştırma finans kaynaklarının çeşitliliği, yeterliliği, sürekliliği ve etkin kullanımı

Kurum, araştırma stratejisi kapsamında; akademik personelini, lisansüstü ve lisans öğrencilerini; araştırma fikirlerini gerçekleştirmeleri için cesaretlendirmekte, üniversite araştırma kaynaklarından mümkün olduğunca bilgilenmeleri ve yararlanmaları sağlanmakta; yönetim birimleri ise bu aşamada mali kaynak yaratmak ve dağılımının kontrolünü sağlayarak, iç kontrol mekanizmalarını dinamik ve işlevsel bir şekilde yürütülmesinde görev almaktadır.

Bu kapsamda; Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK, Döner sermaye üzerinden gerçekleştirilen projeler, Kalkınma Bakanlığı Tarafından Desteklenen Projeler (DPT), Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşlardan Proje Karşılığı Sağlanan Hibeler, Ankara-Kalkınma Ajansı Araştırma Projeleri, TAGEM Kaynak Projesi (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı), Diğer (Özel sektör kurum/kuruluş ile Teknokent ve TTO projeleri) finans kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Alınan destek miktarlarına bakıldığında yeterli ve nitelikli araştırma yapabilmek için finansal yönden yetersiz bulunmuştur. Kurumun yeni stratejilerle yeni kaynaklar bulması ve bunların etkin kullanımı önerilmiştir.

2.6. Araştırma odaklı insan kaynakları potansiyeli ve etkin kullanımı

Kurumda araştırma kadrosunun yetkinliğinin geliştirilmesi için belirlenen usul ve esaslar dahilinde yurtiçi ve yurt dışı bilimsel toplantılara katılım imkanı sağlandığı, akademik düzeyde proje yazma eğitimi verildiği memnuniyetle gözlemlenmiştir. Kurumun, son dört yılda öğretim üyesi başına düşen yayın ve atıf sayısı gibi araştırmacı nitelik göstergelerinde, sürekli bir artış izlediği tespit edilmiştir.

UBED (Uluslararası Bilimsel Etkinlikleri Destekleme) İlkeleri ve “A.Ü. Senatosu’nda Kabul Edilen Uluslararası Alan İndeksleri”, araştırma odaklı insan kaynağı potansiyelinin ve yayın kalitesinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Hizmet İçi Eğitim Koordinatörlüğü’nün kurulmuş olması ve etkili bir şekilde çalışıyor olması, kurumun güçlü yönlerinden biridir. “Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği”ne bağlı olarak faaliyet gösteren Koordinatörlük aracılığıyla akademik personele “araştırma yöntemleri”, “nitel ve nicel analiz yöntemleri” gibi eğitimler verilerek araştırma odaklı gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

Akademik personelin araştırma faaliyetlerine daha fazla zaman ayırmasını sağlayacak gerekli iyileştirmelerin (ders yükünün azaltılması, akademik ve idari personel desteği vb.) yapılması için gerekli girişimlerde bulunulması önerilmektedir.

2.7. Araştırma yönetimi: Araştırma politikası ve stratejileri, izleme, değerlendirme ve iyileştirme

Kurumda her fakültenin kendi belirlediği ayrıntılı performans kriterlerinin mevcut olduğu, yıllık değerlendirmeler yapılırken bu performans ölçütlerinin dikkate alındığına ilişkin bir açıklamanın yapılmış olması, araştırma performansının izlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Ankara Üniversitesi araştırma performansının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde; ulusal/uluslararası üniversite sıralamalarında son dönemde başarılı sonuçlar elde ettiği gözlenmiştir. 2.1 başlığı altında bu konu hakkında diğer değerlendirmeler verilmiştir.

3. Sonuç

Ankara Üniversitesi'nin Yükseköğretim Kalite Kurulu Kurumsal Dış Değerlendirme sürecinde kurumun mevcut araştırma performansına yönelik incelemeler ve değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca bu kapsamda kurumun "Aday Araştırma Üniversitesi Özdeğerlendirme Raporu" da incelenmiştir. Raporda sunulan veriler ışığında Ankara Üniversitesi araştırma üniversitesi olarak YÖK tarafından belirlenmiştir. Raporda sunulmuş olan; Üniversitenin Misyonu, Vizyonu, Değerleri ve Hedefleri; İnsan Kaynakları ve Araştırma Altyapısı- Araştırma Bütçesi; Araştırma Yönetim Politikası ve Stratejileri, kurum tarafından beyan edilen bilgilerdir. Araştırma Üniversitenin takip eden yıllardaki araştırma kapasitesinin gelişiminin ölçülebilmesi için 2017 yılı Kurumsal Geri Bildirim Raporu-KGBR verilen araştırmaya yönelik bilgilerin başlangıç noktası olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

Ankara Üniversitesinin Araştırma Üniversitesi olarak tespit edilmiş olan güçlü yönleri;

- Doktora öğrenci sayısını ve doktora eğitiminin niteliğini artırma stratejisinin olması;
- Araştırmacı niteliğini ve araştırmacı motivasyonunu artırma çabasının olması;
- Araştırma kapasitesini proje, bütçe ve nitelik olarak geliştirme çabasında olması;
- Uluslararası öğretim üyelerinin etkinliği ve teknolojik iş birliğinin artırılması ve araştırma fon kaynağı sağlamaya çalışması;
- Bilgi toplumunu ve insan yaşam kalitesini arttırmayı amaçlayan gelişime ve yapısal değişiklikleri gerçekleştirmeye istekli olması;

Ankara Üniversitesinin Araştırma Üniversitesi olarak tespit edilmiş olan gelişmeye açık yönleri;

- Araştırma yönetim modelini, odağını ve sürecini tanımlaması, duyurması ve uygulaması;
 - Öz kaynaklarından araştırmaya ayırdığı fonu arttırmaya devam etmesi;
 - Akademik personelin araştırma faaliyetlerine daha fazla zaman ayırmasını sağlayacak gerekli iyileştirmeleri yapması;
 - Araştırma performansını ölçmeye yönelik kritik performans ölçütlerini belirlemesi, bunları izlemesi ve değerlendirmesi;
 - Bu süreci misyon farklılaşmasının bir parçası olarak değerlendirmesi ve yönetmesi;
- Olarak sıralanmaktadır.

Araştırma Üniversitelerinde lisansüstü eğitim programlarının yeniden tasarlanması, enstitülerin lisansüstü program uygulayan yapısından, aktif olarak araştırma politikalarını yürüten ve araştırma merkezlerini hizalayan yetkinliğe kavuşturan düzenlemelerin yapılması önerilmektedir. Ayrıca Araştırma Üniversitelerin lisans eğitim kontenjanları azaltılarak, lisansüstü kontenjanların artırılmasına yönelik düzenlemelerin de yapılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Araştırma Üniversitelerin araştırma odaklı insan kaynakları potansiyelini artırarak misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma hedeflerine ulaşabilmesi için araştırma politikası ve strateji mekanizmalarını tasarlamaları ve “araştırma odaklı eğitim ve uygulama sistemleri”ni kurmaları gerekmektedir. Örneğin 4. Nesil Üniversite yapılanmalarına geçilerek proaktif ekonomik gelişme ve her konuda markalaşmaya ulaşabilmek için üniversite-sektör-toplum işbirliklerini yeni modellerle uygulamaya geçmeleri önerilmektedir.